

В. №: 266
..... 28.01.2019

ВИСШЕ ВОЕННОМОРСКО УЧИЛИЩЕ „Н. Й. ВАПЦАРОВ“
9026 Варна, ул. „В. Друмев“ No73, тел.052/632-015, факс 052/303-163

“FILII MARIS SUMUS”

СТ А Н О В И Щ Е

**върху дисертационен труд за придобиване на ОНС „доктор“ в
професионално направление 5.5 „Транспорт, корабоплаване и авиация“**

Специалност: „Експлоатация на водния транспорт, морските и речните пристанища“

Област: „Технически науки“

Автор на дисертационния труд: Ергюн Лютфи Гюнеш, докторант в самостоятелна форма на обучение в катедра „Експлоатация на флота и пристанищата“ на ВВМУ „Н. Вапцаров“, Варна

Тема на дисертационния труд: "ИЗСЛЕДВАНЕ НА ТОВАРОПОТОЦИТЕ И КОРАБОПОТОЦИТЕ НА НАЛИВНИ ХИМИКАЛИ В ЧЕРНО И СРЕДИЗЕМНО МОРЕ"

Изготвил становището: доц. Димитър Кънев, катедра „Корабни машини и механизми“ в Технически университет, Варна

1. Актуалност на разработвания в дисертационния труд проблем в научно и научно-приложно отношение. Степен и мащаб на актуалността на проблема и конкретните задачи, разработени в дисертацията.

От началото на този век се забелязва интензивно нарастване броя на корабите химикаловози в собствения флот. Заедно с това се увеличават и изискванията към тези кораби, свързани с тяхната ефективност, безопасност и опазване на околната среда. Това води до оскъпяване на производството на тези кораби (нарастване на първоначалните капиталовложения), а също така и тяхното поддържане в експлоатация. Сериозни са проблемите на химикаловозните корабособственици, които трябва да се борят за своето оцеляване. Освен високите инвестиции за придобиване на нови кораби, върху корабособствениците тегне и натиска от новите регулативни норми, които те трябва да спазват: системата за баластни води и системата за използване на горива с ниско съдържание на сяра. Тези допълнителни разходи трудно се вписват в морските ставки, тъй като поради свръх предлагането на химикаловози на пазара е невъзможно да се променят тези ставки и корабособствениците са длъжни да калкулират тези разходи като капиталови, с цел да си ги възвърнат в дългосрочен план.

Поставеният за решаване проблем в дисертационния труд е особено актуален към настоящия момент и има научно-приложен характер, целящ да даде на

корабособствениците надеждна методика за преодоляване на кризите на фрахтовия пазар и да повиши тяхната конкурентоспособност спрямо световните танкерни оператори. Като основна задача в дисертацията е поставено усъвършенстването на химикаловозния пазар в Черно и Средиземно море и създаване на подходящи стратегии и насоки на инвеститорите в тази област. Главните задачи, които дисертантът поставя за решаване и реализиране са:

- Оценка на техническото и технологичното развитие на химикаловозите и тяхната роля в танкерното плаване;
- Изследване на правните норми, регулиращи химикаловозите и техният ефект върху техническото, икономическото и търговското им управление;
- Изследване на товаропотоците в Черно и Средиземно море с цел определяне на динамиката и ефективността на химикаловозния пазар;
- Оценка на основните фактори и причини за кризата на фрахтовия пазар в световен и регионален мащаб;
- Оценка на техническите и търговските оператори с цел създаване на стратегия за възможните икономически цикли в химикаловозното корабоплаване.

2. Познава ли дисертантът състоянието на проблема и оценява ли творчески литературния материал.

Анализ за състоянието на проблема дисертантът е направил на базата на 167 литературни източника, от които 90 на хартиен носител и 77 електронни публикации. Те съдържат национални и международни нормативни документи, научни статии, пазарни доклади и презентации по специалността на английски език. За отличното познаване на проблемите при експлоатацията на химикаловозите спомага и практическият опит на дисертанта, натрупан като корабен управител в „Туркер Груп“ (осем години работа) е „Есекс Шипинг“- Великобритания, където работи пет години. Освен това той е член на изпитна комисия за танкерно корабоплаване към Института на корабните брокери – Великобритания.

Ретроспективен анализ на танкерното корабоплаване в направен в Глава I^{ва} на дисертационния труд. Там изследването разделя танкерното корабоплаване на 5 основни периода: от 1861 г. до наши дни. Направен е анализ на историческото развитие на химикаловозните танкери според тяхната големина (дедудейт), структура, вид на превозвания продукт и региона на търговия. Класифициран е химикаловозния пазар, осигурен чрез три вида кораби, при които размерите на товаропомещенията се различават.

3. Избраната методика на изследване може ли да даде отговор на поставената цел и задачи на дисертационния труд.

В Глави III^{та} и IV^{та} на дисертационния труд са дадени направленията на изследване и са разработени съответните модели за достигане целите на предложената разработка. Те се свеждат до следното:

- Анализ на фирма, управляваща химикаловоз:
 - Преки разходи за рейса;
 - Оперативни разходи;
 - Капиталови разходи;

- Методи за управление на химикаловоз;
 - Сравнителен анализ на вътрешна норма на възвръщаемост и нетната настояща стойност на химикаловоз;
 - Модел за първоначална инвестиция на новопостроен химикаловоз.
- Анализ на стандартите за химикаловози;
 - Анализ на настоящия химикаловозен пазар;
 - Анализ на химикаловозния пазар в Черно море;
 - Анализ на основните играчи в химикаловозни пазар;
- Анализ на факторите, влияещи при оформянето на ставките:
 - Търсене и предлагане;
 - Политически фактори;
 - Сезонни фактори;
 - Икономически етапи и фази на морските ставки.
 - Илюстративен анализ на калкулацията на курсове;
 - Анализ на предстоящи правни последици.

Получените крайни резултати и оценката на тяхната достоверност и адекватност показват, че така разработената методика е добра основа за решаването на конкретните задачи от корабособствениците, което е гаранция за постигане на общата цел на дисертационния труд.

4. В какво се заключват научните и научно-приложни приноси на дисертационния труд?

Приносите в дисертационния труд могат да бъдат оценени като установяване на нови и потвърдителни факти с помощта на съществуващи и усъвършенствани методи.

4.1. Научно – приложни приноси, свеждащи се до:

- Доказано е, че въпреки глобалната криза в корабоплаването постепенният растеж е налице;
- Доказано е, че цикличността при кризите на химикаловозния пазар е с продължителност 7-10 г. ;
- Доказано е, че основният фактор за глобалната криза на пазара на химикаловози е свръх натоварването му с нови кораби;
- Създадени са стратегии и са дадени препоръки, които следва да бъдат въведени преди да настъпи еуфорията при възстановяване на пазара;
- Потвърдено е, че при всички етапи на кризата важна роля играе психологическото състояние на предприемачите;
- Установено е, че оптималният размер на химикаловозните операции в Черно и Средиземно море, е между 5 000 и 10 000 т.

4.2. Приложните приноси са свързани с получаване на конкретни резултати за внедряване в практиката:

- Разработена е методика за изчисляване на възвръщаемостта и оценяване на ефективността на курса в Черноморския регион;
- Доказано е, че парцелните танкери се стремят да сключат сделките си на COA основа (Contract of Affreightment);
- Изследването показва, че растежът на средния размер на химикаловозите се дължи на танкерите по-големи от 40 000 т.;
- Направен е илюстративен анализ на възвръщаемостта на инвестицията при покупка на 13 000- тонен химикаловоз.

5. Резултатите от дисертационния труд използвани ли са вече в науката и социалната практика?

Получените резултати в последната глава на дисертацията имат определена практическа насоченост. Те са ръководен фактор при работата на фирмите корабособственици на химикаловози от регионите на Черно и Средиземно море. Авторът целенасочено е разработил моделите за оптимална експлоатация на химикаловозите в тези региони с отчитане на влиянието на всички неблагоприятни фактори.

6. Заключение

В дисертацията са решени важни за корабоплаването и експлоатационната практика проблеми. Основните цели са постигнати. Това ми дава основание да предложа на уважаемото жури да присъди на инж. Ергюн Лютфи Гюнеш образователната и научна степен „Доктор“ по професионалното направление 5.5 „Транспорт, корабоплаване и авиация“.

**28 януари 2019 г.
гр. Варна**

**Рецензент:.....
(доц. Д. Кънев)**